

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/726	30 maart 1994

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 17/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED SIGNATURE]

Kolonel-KLu

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 Den-Haag	070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/726 d.d. 30 maart 1994

Aan:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

Intern:

**HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
Archief**

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

17/94

(Afgesloten 301400 MAR 1994)

Internationale vredesinspanningen

De leider van de oppositionele Servische Vernieuwingsbeweging, Draskovic, heeft de Bosnische Serviërs opgeroepen zich aan te sluiten bij de federatie die tussen Bosnische Moslims en Kroaten gevormd wordt en op korte termijn een confederatief verband zal aangaan met Kroatië. In de visie van Draskovic zou het Servische deel van de Bosnische federatie ook confederatieve banden met "Joegoslavië" kunnen aanknopen. Daardoor zou laatstgenoemd land volgens Draskovic zijn internationale isolement kunnen doorbreken. Tenslotte stelde Draskovic het denkbaar te achten dat ook Macedonië banden met de aldus ontstane brede confederatie zou aangaan in de hoop daardoor de negatieve effecten van de handelsboycot van Griekenland te verminderen.

De door Draskovic voorgestelde oplossing zou in feite neerkomen op herstel van losse banden tussen vrijwel alle deelstaten van het voormalige Joegoslavië. Zoals reeds eerder gemeld, hebben de VS en Rusland eerder deze maand een vredesvoorstel gelanceerd dat in feite op een soortgelijke gedachte is gebaseerd. Er zijn aanwijzingen dat ook het Servische bewind niet afwijzend staat tegenover een dergelijke alomvattende vredesregeling. Zo hebben de Montenegrijnse minister van Buitenlandse Zaken en de echtgenote van de Servische president Milosevic onlangs op zo'n oplossing gezinspeeld. Dit is tevens van belang omdat laatstgenoemde een belangrijke rol speelt in de communistische partij SK-PJ, die zoals eerder gemeld invloed heeft op de huidige Servische regering.

Volgens een bericht van [REDACTED] in het voormalige Joegoslavië heeft onlangs een bijeenkomst plaatsgevonden van Servische militaire en politieke leiders uit diverse delen van het voormalige Joegoslavië. Bij die gelegenheid zou de Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic hebben aangedrongen op vergroting van de steun vanuit "Joegoslavië". Daarbij zou hij met name hebben aangevoerd dat hij over onvoldoende manschappen beschikt om de door de Bosnische Serviërs veroverde gebieden onder effectieve controle te houden. Volgens het bericht is het verzoek van Mladic niet ingewilligd.

De reden voor deze weigering is volgens het betreffende rapport de bereidheid van Milosevic en zijn Bosnisch-Servische ambtgenoot Karadzic tot (ook territoriale) concessies om een vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina mogelijk te maken. Zij stuiten daarbij echter op weerstand van Mladic, die zich blijft verzetten tegen het opgeven van "Servisch" gebied. Karadzic zou er om die reden voorstander van zijn Mladic te vervangen. Hij wordt hierin volgens de rapportage gesteund door Milosevic, maar beiden moeten er rekening mee houden dat Mladic zowel onder de Bosnisch-Servische bevolking als in "Joegoslavië" populariteit geniet. Desondanks noemt het betreffende rapport het ontslag van Mladic slechts een kwestie van tijd.

[REDACTED]

Deze melding bevestigt de onenigheid binnen de Bosnisch-Servische leiding over de te volgen koers. Zij bevestigt ook het vermoeden dat Milosevic momenteel bereid is tot concessies om het internationale isolement van "Joegoslavië" te doorbreken en de weg naar opheffing van de sancties tegen het land vrij te maken. Daarbij moet hij echter rekening houden met weerstand van extreem-nationalistische zijde. Desondanks wordt aangenomen dat Milosevic in staat zal zijn deze weerstand te doorbreken, wanneer dat politiek gezien noodzakelijk zou zijn.

De kans van slagen van pogingen om een integraal vredesvoorstel te formuleren, kan nog niet kunnen ingeschat. Deze is mede afhankelijk van de voorwaarden die door de verschillende betrokkenen gesteld zullen worden. Zo hebben de VS en Rusland aangegeven dat versoepeling van de sancties tegen "Joegoslavië" pas bespreekbaar zal zijn als ook een regeling zal worden getroffen voor de problemen in de Servische, voormalig autonome provincie Kosovo. Deze voorwaarde is vooralsnog onaanvaardbaar voor Servië, dat de kwestie-Kosovo als een intern probleem beschouwt.

Overigens dient bij dit alles nogmaals benadrukt te worden dat de staatkundige vereniging van alle Serviërs het einddoel van Milosevic blijft, een doel dat hij overigens deelt met zijn binnenlands-politieke tegenstanders. Hij zal dan ook naar verwachting niets doen dat de realisering van dit einddoel op langere termijn onmogelijk zou maken. Opheffing van de sancties heeft echter momenteel voor Milosevic prioriteit. In dat kader zal hij naar verwachting bereid zijn tot (territoriale) concessies aan de Bosnische Kroaten en Moslims. Ook is denkbaar dat hij zich om die reden vooralsnog wil neerleggen bij een regeling, waarbij aan (delen van) de Kroatisch-Servische gebieden autonomie zou worden toegekend binnen het Kroatische staatsverband. Vermoedelijk hoopt Milosevic dat dit alles hem in staat zou stellen op korte termijn de (met name economische) problemen van "Joegoslavië" aan te pakken. Daardoor zou op langere termijn het streven naar volledige vereniging van alle Servische gebieden weer een nieuwe impuls kunnen krijgen.

Bosnië-Herzegovina

Het Bosnische parlement, dat zich op 29 maart zou uitspreken over de vorming van een federatie met de (Bosnische) Kroaten, heeft de betreffende beslissing met een dag uitgesteld. Aanleiding was de aanwezigheid bij de zitting van de voormalige Bosnische premier en leider van de voornaamste Bosnisch-Kroatische politieke en militaire organisatie (HVO), Prlic. Hoewel Prlic nooit formeel zijn lidmaatschap van het Bosnische parlement heeft beëindigd, maakten bepaalde Moslim-afgevaardigden bezwaar tegen de aanwezigheid van de persoon die leiding heeft gegeven aan de HVO in de strijd met de Bosnische strijdkrachten. Deze melding geeft aan dat er, ondanks de politieke toenadering tussen beide bevolkingsgroepen, nog grote onderlinge spanningen bestaan die de samenwerking vooralsnog in negatieve zin zullen blijven beïnvloeden.

[REDACTED] UNPROFOR-militairen hebben melding gemaakt van de aanwezigheid van reguliere Kroatische eenheden in de omgeving van Maglaj (centraal-Bosnië). Zoals bekend zag Kroatië zich enkele weken geleden gedwongen de militaire assistentie aan de HVO aanzienlijk te versterken uit vrees voor het verlies van Kroatische enclaves in centraal-Bosnië (rond Vitez) aan de Moslims. Als gevolg van de internationale kritiek die daarop volgde, namen de betreffende Kroatische eenheden HVO-emblemen over, zodat hun aanwezigheid niet meer openlijk kon worden vastgesteld. Tegen deze achtergrond is de betreffende [REDACTED] melding opmerkelijk. Ook is vermeldenswaard dat de Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina uitsluitend

[REDACTED]

zijn waargenomen in het uiterste noorden en zuiden van de republiek. Dit vormt voorzover bekend de eerste maal dat reguliere Kroatische eenheden zijn vastgesteld in midden-Bosnië. Denkbaar is dat zij de HVO en de Moslims willen bijstaan tegen de Servische aanvallen in de omgeving van Maglaj.

Kroatië

Tijdens de onderhandelingen in Zagreb tussen de regeringen van Kroatië en de Krajina, de "Servische Republiek" in Kroatië, is overeenstemming bereikt over een alomvattend staakt-het-vuren, dat op 4 april zal ingaan. In dat kader zijn demarcatielijnen overeengekomen, waar UNPROFOR-eenheden zullen worden gestationeerd. Eerst zullen beide partijen hun zware wapens van die bestandslijn terugtrekken, en uiterlijk op 8 april ook de overige onderdelen van hun strijdkrachten. Hoewel hierover niets medegedeeld is, lijdt het geen twijfel dat beide partijen zullen instemmen met verlenging van het mandaat van UNPROFOR, dat zoals bekend eind maart afloopt.

Volgens de Russische onderminister van Buitenlandse Zaken Churkin vormt deze bestandsovereenkomst de inleiding voor een verdergaande normalisering van de Servisch-Kroatische betrekkingen in Kroatië. Zo zullen in de maand april besprekingen in gang worden gezet over economische samenwerking tussen de Krajina en Kroatië. Uiteindelijk moet dit uitmonden in een alomvattende vredesregeling voor Kroatië. Zoals bekend gaan de VS en Rusland, onder wier auspiciën de onderhandelingen in Zagreb worden gevoerd, ervan uit dat de Krajina met een hoge mate van autonomie deel blijft uitmaken van Kroatië.

De bestandsafspraken lijkt op korte termijn vooral in het voordeel van de Serviërs. Door de stationering van UNPROFOR langs de demarcatielijnen en de wederzijdse terugtrekking van de strijdkrachten worden de mogelijkheden om het Kroatische gezag over de Krajina gewapenderhand te herstellen, aanzienlijk verkleind. In de praktijk zullen de afspraken van Zagreb in nog sterkere mate leiden tot handhaving van de militaire status quo dan de vroegere legering van UNPROFOR in de UNPA's. Om die reden is het opmerkelijk dat de Kroatische regering, die, in overeenstemming met het VN-vredesplan voor Kroatië, blijft streven naar herstel van dat gezag, met de genoemde bestanden heeft ingestemd. Vermoedelijk is dit met name het gevolg van politieke druk van de VS en Rusland.

De president van de Krajina, Martić, heeft vorige week een televisierede gehouden, waarin hij melding maakte van "chaos en anarchie" in de Krajina. Hij stelde met name het parlement voor deze toestand verantwoordelijk. Hij wees erop dat hij deze situatie als staatshoofd en opperbevelhebber van de strijdkrachten niet kon aanvaarden. Zoals reeds eerder gemeld, is de verkiezing van Martić tot president in december j.l. gemanipuleerd op instigatie van Milosevic, omdat deze van mening was dat Martić's tegenstander Babic, de populairste politicus van de Krajina, onvoldoende bereid zou zijn de door Milosevic gewenste politieke koers te volgen. Bij de tegelijkertijd gehouden parlementsverkiezingen heeft de partij van Babic echter wél de meerderheid behaald. Martić is kennelijk bevreesd dat Babic de Servische toenadering tot Kroatië zal doorkruisen. Met zijn genoemde rede lijkt hij impliciet te dreigen de staat van beleg uit te roepen. Daarbij is van belang dat hij als voormalig minister van Binnenlandse Zaken goede betrekkingen onderhoudt met de veiligheidsdiensten van de Krajina.

Conclusie/voorzicht

Er is overeenstemming bereikt tussen Kroatische Serviërs en Kroaten over een staakt-het-vuren in Kroatië, dat in de visie van de VS en Rusland de opmaat moet vormen voor een verdergaande vredesregeling. Deze ontwikkeling en de toenadering tussen de Moslims en Kroaten in Bosnië-Herzegovina zouden de basis kunnen vormen voor een alomvattende vredesregeling voor het voormalige Joegoslavië. In het kader daarvan zouden bepaalde banden tussen een aantal voormalige deelstaten hersteld kunnen worden. De problematiek met betrekking tot Kroatië, Bosnië-Herzegovina en "Joegoslavië" is dermate complex dat afzonderlijke regelingen minder kans van slagen hebben dan een integrale overeenkomst. Tegen deze achtergrond wordt aangenomen dat de internationale bemiddelingspogingen zich de komende maanden zullen richten op een dergelijke overeenkomst.

De kans van slagen van dergelijke pogingen is mede afhankelijk van de voorwaarden die door de betrokkenen gesteld worden. In dit verband is van belang dat de VS en Rusland hebben aangegeven dat versoepeling van de sancties tegen "Joegoslavië" pas bespreekbaar zal zijn als ook een regeling zal worden getroffen voor de problemen in de Servische, voormalig autonome provincie Kosovo. Deze voorwaarde is voornamelijk onaanvaardbaar voor Servië, dat de kwestie-Kosovo als een intern probleem beschouwt. Overigens kan worden geconstateerd dat de kans op een doorbraak in Bosnië-Herzegovina en Kroatië wordt vergroot doordat de Servische president Milosevic bereid lijkt tot politieke en territoriale concessies, indien daardoor de weg naar opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" zou worden vrijgemaakt. Overigens zal hij naar verwachting niets doen dat ook op langere termijn zijn streven naar staatkundige vereniging van alle Serviërs zou doorkruisen.

Weerstand tegen concessies zal vermoedelijk voornamelijk afkomstig zijn uit extreem-nationalistische kringen. In Bosnië-Herzegovina lijkt deze zich te concentreren rond de persoon van opperbevelhebber Mladic. In de Krajina wordt de beschermeling van Milosevic, Martić, geconfronteerd met een vijandige meerderheid in het parlement. Vermoedelijk zullen Milosevic en zijn medestanders over voldoende macht beschikken om deze weerstand terzijde te schuiven, wanneer dat politiek gezien noodzakelijk mocht blijken.